

Ey ezilenler!

NAİL SATLIGAN

Radikal Kitap / 14/07/2012

'Milletlerin Zenginliğinin Ölçülmesi', ulusal servetin kavramsallaştırılması ve ölçülmesine ilişkin literatüre parlak bir katkı

"Çığır açma" deyimini rastgele kullandığımız çok olur. Bu deyim, özel olarak Marksist iktisat (aynı anlamda olmak üzere iktisadın Marksist eleştirisi) alanında kendisi için hiç sakınmadan kullanabileceğimiz sayılı yapıtlar arasında kuşkusuz Anwar Shaikh ile E. Ahmet Tonak'ın 'Milletlerin Zenginliğinin Ölçülmesi: Ulusal Hesapların Ekonomi Politikası' önde gelir. Hem de birçok açıdan...

Birinci olarak, yapıt, Marksist iktisadın teorik kategorileri ile sosyal (ulusal) muhasebe sistemlerinin görgül verileri arasında metodolojik bir köprü kuruyor.

İkinci ve daha önemli olarak, bu metodolojiyi ABD ekonomisinin somut bir dönemine uygulayışıyla Marksizm içinde bütün bir alt alanın temelini atıyor. Buna görgül ya da nicel Marksizm diyebiliriz. Eskiden, görgül olan ile teorik olan arasındaki bu köprü henüz kurulmamışken bir Paul Mattick, kâr oranının azalma eğilimi yasasının görgül kanıtının, bu oranın yükselmesinde (!) yattığını ileri sürmek zorunda kalıyordu. (Bu, ilk bakışta sanılabileceği kadar abes bir argüman değildir. P. Mattick demek istemekteydi ki, kâr oranı azalmaya yüz tuttuğu için ters yöndeki etkenler harekete geçmiş ve kâr oranının azalma eğilimini fazlasıyla telafi etmiştir.) Artık Marksist iktisatçılar, 'Milletlerin Zenginliğinin Ölçülmesi'nin temellendirdiği bu yeni alt alan sayesinde, kulağı enseden göstermeye ihtiyaç duymuyorlar.

Üçüncü ve kitabın çığır açıcı niteliğinin bir uzantısı olarak, İngilizcede ilk yayımlandığı 1994 yılından bu yana ABD ekonomisinin farklı dönemlerinden ta Yeni Zelanda'ya uzanan, o arada Türkiye'yi de içine alan bütün bir görgül ve karşılaştırmalı araştırmalar dizisine öncülük etmiş olmasını belirtmek gerekiyor. Yani ortada kelimenin gerçek anlamıyla bir "çığır" vardır ve üzerinden geçecekleri beklemektedir. Kitabın yazarlarının "Türkçe Basıma Önsöz"de bu araştırmalar arasında Yiğit Karahanoğulları'nın 'Marx'ın Değeri Ölçülebilir mi? 1988-2006 Türkiye İçin Ampirik Bir İnceleme' başlıklı yapıtını "en yaratıcı ve kapsamlı çalışma" olarak nitelendirmeleri ise gerek Türkiye'de Marksist iktisatla uğraşan herkes için gerek 'Milletlerin Zenginliğinin Ölçülmesi'ni olduğu gibi o yapıtı da yayımlamış olan Yordam Kitap için bir övünç kaynağı olmalıdır.

'Bilim gereksiz olurdu'

Marksist iktisadın metodolojik özünü en veciz şekilde bizzat Marx'ın şu dictum'u dile getirir: "Dış görünüş ile şeylerin özü, eğer doğrudan doğruya çakışsaydı, her türlü bilim gereksiz olurdu." (Karl Marx, Kapital, C. III) Bu ilkenin çok sayıda uygulamalı örneğini 'Milletlerin Zenginliğinin Ölçülmesi'nde buluyoruz. Bir örnek: Marksist iktisadın uzun dönemli öngörülerini açısından kilit değişken olan organik sermaye bileşiminin evrimini, "ham" istatistik verilerle yetinerek saptamaya kalktığımızda bu bileşimin, Marx'ın öngörüsünün tersine olarak, artmayıp azaldığı sonucuna varılabilir. Gelgelelim bu "dış görünüş"tür. Ham görgül verileri Marx'ın kavramlarına uygun bir işlemselleştirmeden geçirdiğimizde ise "şeylerin özü"ne, yani sermayenin organik bileşiminin uzun dönemli eğiliminin artma yönünde olduğuna ulaşabiliyoruz.

Türkçe kitap için yazdıkları önsözde yazarların yerinde bir uyarısı var: "Metnin aşağı yukarı yarısı" Marksist nicel iktisada uzak olanları "zorlamayacağı gibi kapitalizmde sınıfların konumlanışı gibi güncel tartışmalarla da doğrudan

ilişkilidir.” Ben buna “Marksist açıdan kapitalist üretim ne demektir?” sorusuna verilmiş en özlü yanıtlardan birinin kitabın ikinci bölümünde verilmekte olduğunu eklemek isterim. Görüldüğü gibi nicel Marksizm meraklılarıyla asla sınırlı kalmaması gereken bir sorun kitabın temelinde yatıyor.

‘Milletlerin Zenginliğinin Ölçülmesi’ üzerine her türlü tanıtma yazısı, çevirmen Hakan Arslan’ın herkülce çabasının hakkı verilmezse eksik kalır.

MİLLETLERİN ZENGİNLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ

Anwar Shaikh, E. Ahmet Tonak

Çeviren: Hakan Arslan

Yordam Kitap

2012, 407 sayfa, 28 TL.